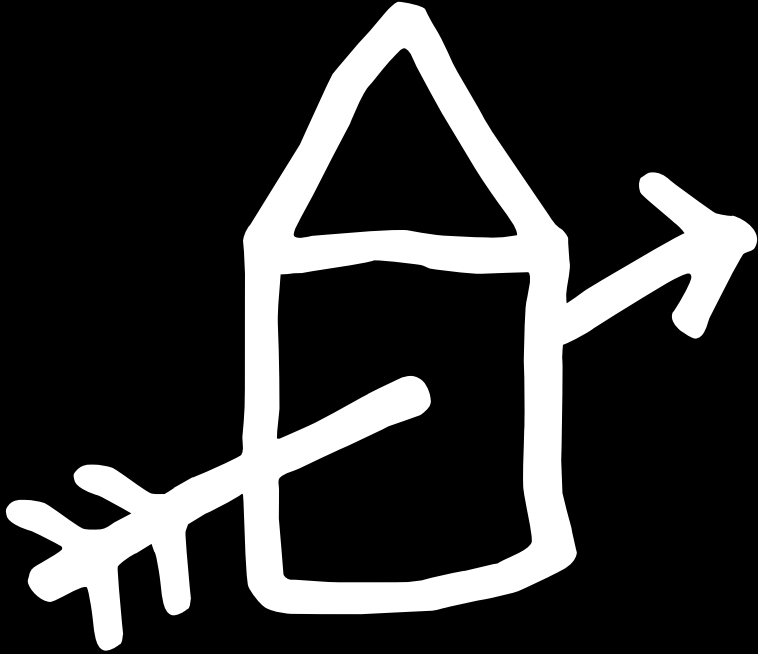

Baerne

In dit nummer o.a.:

- Vader van Hella Haasse schreef detectives in Baarn
- Professor doctor Johanna Westerdijk, een dame van formaat
- Elly Meijer, een veelzijdig kunstenares in Baarn
- Waterput uit de 17e eeuw in de Hoofdstraat

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

Baerne

VAN DE VOORZITTER

Vandaag, tijdens mijn schrijfwerk, schijnt een waterig zonnetje, misschien al een aankondiging van een mooi voorjaar? Het is de tijd van plannen in gang zetten; de activiteiten zijn her en der al opgestart. Bruisende vrijwilligers staan te popelen en zijn druk doende hun bezigheden in kaart te brengen of voort te zetten. Voor mij een ietwat weemoedige gedachte, nu ik na onze komende algemene ledenvergadering wat verder van die activiteiten kom af te staan. Misschien zal ik op een andere wijze daar aan deelnemen, wie weet? Wat ik wel zeker weet is dat de vereniging op een enthousiaste wijze verder zal worden geleid door de zittende en de nieuw te benoemen bestuursleden.

Gun mij een terugblik op de afgelopen zes jaren waarin ik uw voorzitter mocht zijn. In het Baarnse heb ik in diverse verenigingen en stichtingen bestuurswerk gedaan maar nooit eerder kwam ik zoveel inzet van leden en vrijwilligers tegen. Ook de - soms wetenschappelijk gevormde - knowhow waarmee de werkzaamheden werden uitgevoerd was indrukwekkend.

Helaas moesten we afscheid nemen van enkele vrijwilligers wegens overlijden - onze grote dank gaat met hen mee - toch slaagden we er telkens weer in passende vervanging te vinden. Dat is bijna een wonder te noemen in een wereld die momenteel uitblinkt in eigenbelang, wens tot ongebondenheid en egoïsme.

Een vereniging moet manoeuvreren tussen de gewenste snelheid van het realiseren van de mogelijkheden en de inzetbaarheid van de vrijwilligers inclusief het bestuur. De kunst is om de juiste afstemming te vinden. Vaak ging dat goed en soms wilden we wel wat te hard doorstomen. Op vriendelijke wijze afgeremd door wat humoristische opmerkingen als 'zeg ik ben wel 83' of iets in die strekking. Niets dan lof voor u allen!

Ik sluit mijn laatste 'Van de voorzitter' met het uiten van de wens dat de HKB nog zichtbaarder mag worden binnen Baarn en dat we daardoor ons ledental toch richting 1000 kunnen verhogen.

Met hartelijke groet, André Mascini

INHOUD

Van de voorzitter	1
Vader van Hella Haasse schreef detectives in Baarn	2
Professor doctor Johanna Westerdijk, een dame van formaat	8
Giften 4e kwartaal 2016	22
Elly Meijer, een veelzijdig kunstenares in Baarn	23
Waterput uit de 17e eeuw in de Hoofdstraat	28
Expositie Werk aan de winkel	30
Puzzel Verdwenen middenstand	31
Colofon en agenda	32

Foto omslag: De Maria Koninginkerker aan de Maatkanpweg met kunstwerk van Elly Meijer (foto: M. Witte).

VADER VAN HELLA HAASSE SCHREEF DETECTIVES IN BAARN

Hella Haasse is bij velen bekend als romanschrijfster en essayiste. Veel minder bekend is het feit dat haar vader detectiveromans heeft geschreven en dat Hella, haar broer, haar ouders en haar grootouders van vaders kant korte of lange tijd in Baarn hebben gewoond. In deze bijdrage wordt uiteengezet hoe vader Haasse in Baarn kwam, waar en wanneer hij er woonde en wat hij in die jaren schreef.

door: Frits Booy

Willem Hendrik Haasse (Rotterdam 1889-Baarn 1955) doorliep de driejarige HBS en volgde opleidingen op het gebied van boekhouden, handelscorrespondentie en notariaat. In 1911 werd hij door de *American Petrol Company* naar Nederlands-Indië uitgezonden, waar hij een jaar later als commies-redacteur in dienst trad bij het Gouvernement.

In Batavia woonde hij eens een concert bij van het Staforkest met Katharina Diehm Winzenhöhler als soliste bij het pianoconcert van Grieg. De jonge ambtenaar Haasse was meteen smoorverliefd op haar. Katharina (Frankfurt am Main 1893-Baarn 1983) had het conservatorium in Amsterdam doorlopen en was in 1914 naar Nederlands-Indië gegaan om daar pianolessen te geven en te musiceren. Zij trouwde met W.H. Haasse op 2-3-1916 te Batavia en ze kregen twee kinderen: Hélène Serafia (genoemd naar de moeder van haar moeder: Hélène Serafia de Vries-Weitzel) en Willem Hendrik Johannes (genoemd naar de vader van zijn vader).

Hella's vader werd inspecteur van het *Ministerie van Financiën* in Nederlands-Indië en was vanaf 1931 hoofdinspecteur,

in welke functies hij vele dienstreizen moest maken. Behalve pianoles geven en optreden als pianiste componeerde Hella's moeder, soms maakte ze muziek bij liedteksten van haar man. Het gezin woonde toen in Buitenzorg. In 1919 en 1920 was het gezin op verlof in Nederland, waar vader Haasse werkzaam was op het stadhuis van Rotterdam.

W.H. Haasse en verloofde in 1915 (coll. Haasse).

Hella's moeder werd in 1924 ernstig ziek en moest gaan kuren in het Zwitserse Davos. Vanwege zijn vele dienstreizen konden de kinderen niet bij hun vader blijven wonen en ze werden daarom bij de wederzijdse grootouders in Nederland ondergebracht. Hella ging

wonen bij haar grootouders Haasse in Baarn. Ze verbleef er echter niet lang en kwam in een Baarns kinderpension terecht (Ferdinand Huycklaan 39). In 1928 was het gezin weer compleet en keerde het naar de kolonie terug.

Hella's vader had een veelzijdige belangstelling: hij hield zich bezig met filosofie, wiskunde, sterrenkunde en natuurkunde. Hij leerde zichzelf Latijn en Grieks en kon goed tekenen. Hij was zeer handig, maakte zijn eigen radio en sterrenkijker en ontwierp ex-librissen, theaterkostuums en -rekwisieten. De fascinatie voor het theater in al zijn facetten had Hella dus niet van een vreemde. Haasse las graag detectiveromans, onder andere van Ellery Queen. Over haar vader schrijft Hella: *In mijn herinnering is mijn vader altijd aan het werk, achter de schrijfmachine, omringd door stapels rapporten en dossiers [...] Mijn vader was een vrijdenker, in alle opzichten een selfmade intellectueel, van dag tot dag bezig ontdekkingen te doen, in te halen wat hem door de in zijn geval onvolledige opleiding onthouden was gebleven.[...] Mijn vader had een kast vol boeken uit zijn eigen jeugd: de volledige Jules Verne, in de bekende blauw met gouden banden, de werken van Oltmans en Van Lennep, twee dikke delen De Onbeschaafde Volken waarin geïllustreerd met ouderwetse gravures de zeden en gewoonten van Eskimo's, Chinezen, Indiërs, Kaffers, Vuurlanders en Maori's tot in details werden beschreven.*¹

Na 1940

Het aangename leven van de familie

Haasse in Nederlands-Indië werd wreed verstoord door de Tweede Wereldoorlog. Het gezin viel geheel uit elkaar. Hella verbleef toen in Nederland en studeerde Scandinavische talen in Amsterdam, haar broer Wim was adelborst in de slag op de Javazee (1942), hij ontkwam naar Australië en diende de hele oorlog bij de geallieerde marine. Beide ouders werden opgesloten in diverse kampen, hardhandig geleid door de Japanners. Na de oorlog keerde vader Haasse terug in zijn functie, maar hij nam in 1946 ontslag vanwege zijn gezondheid en vertrok naar Australië, waar hij zijn echtgenote en zijn zoon Wim terugzag. In datzelfde jaar keerde het echtpaar Haasse voor goed naar Nederland terug, waar Hella in 1944 getrouwd was met de historicus Jan van Lelyveld.

Haasse werd in 1947 aangesteld als hoofd van de *Centrale Vermogensopsporingsdienst* in Amsterdam. Volgens het adresboek van Baarn uit die tijd woonden het echtpaar Haasse, hun kinderen en de man van Hella een tijdlang op Nassaulaan 42. Niet erg vreemd voor een tijd waarin grote woningnood heerste. In de jaren vijftig vinden we W.H. Haasse en de wed. G. van Sillevoldt-Haasse (zijn zuster) volgens het adresboek van Baarn van 1950 en het telefoonboek van 1952 op Krugerlaan 24. De familie Haasse woonde dus enkele jaren bij elkaar in hetzelfde dorp, soms in hetzelfde pand, en moet hecht verbonden zijn geweest. Haasse ging in 1950 met pensioen en omdat hij niet stil wilde gaan zitten, besloot hij zijn ervaringen, opgedaan bij de

Centrale Vermogensopsporingsdienst, te verwerken in detectiveromans. Daarin is immers sprake van logisch redeneren, waarop hij zo gesteld was.

Hij werd voorzitter van de *Baarnse Weeren Sterrenkundige Kring*. Dankzij de toenmalige rector van *Het Baarnsch Lyceum*, de sterrenkundige dr. J.A. Vreeswijk, had deze kring een sterrenwacht op de zolder van het toenmalige schoolgebouw (de aangepaste villa *Waldheim*) aan de Stationsweg.² Haasse correspondeerde met vele astronomen over de hele wereld en vanwege die belangstelling raakte hij bevriend met de beroemde graficus Maurits Escher, die toen ook in Baarn woonde. Met hem maakte hij vele boswandelingen, terwijl ze spraken over vraagstukken betreffende ruimte en tijd. Ze kwamen ook vaak op de sterrenwacht in het lyceumbouw.

Haasse heeft slechts korte tijd van zijn pensioen kunnen genieten, want hij stierf in 1955, net nadat hij met zijn vrouw een nieuwe woning op Steijnlaan 2a in Baarn betrokken had. Escher ontwierp de urn voor de as van zijn vriend.

Nassaulaan 42, waar het echtpaar Haasse een tijd woonde met zoon, dochter en schoonzoon.

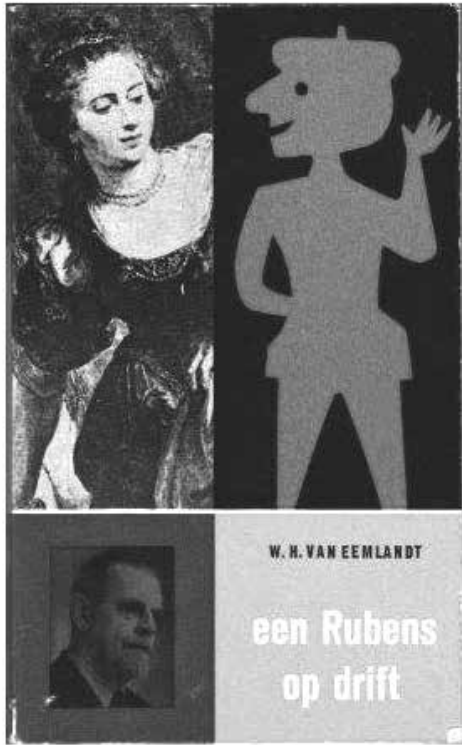
Schrijver van detectiveromans

Als jonge commies-redacteur was Haasse al intensief met taal bezig geweest, maar dat was uiteraard ambtelijke taal. Hij publiceerde echter wel eens in een tijdschrift of dagblad. In 1952 dong hij met een manuscript mee in een prijsvraag van uitgeverij *Bruna*, die op deze wijze nieuwe detectiveschrijvers hoopte te ontdekken. De prijs ging niet naar Haasse, maar naar Joop van den Broek voor zijn misdaadroman *Parels voor Nadra*. Deze roman bracht door de openhartige seks- en geweldscènes inderdaad vernieuwing maar ook nogal wat ophef en veroorzaakte daardoor een kentering in dit genre.

De debuutroman van Haasse, getiteld *Weer verdwijnt een atoomgeleerde* (1953) gaf echter geen aanstoot en volgde het stramien van de traditionele detectiveroman, waarbij een inspecteur of commissaris van politie een moordzaak oplost. Haasse schreef onder het pseudoniem W.H. van Eemlandt, want hij wilde zijn dochter Hella, wat het gebruik van auteursnaam betreft, niet in de wielen te

Krugerlaan 24 in Baarn, waar Haasse met vrouw en zuster woonde.

Haase als W.H. van Eemlandt op de omslag van zijn boek 'Een Rubens op drift' (1962).

rijden. Als inwoner van een Eemlands dorp koos hij een toepasselijk pseudoniem. Op aansporing van Hella verscheen zijn eerste boek bij uitgeverij *Het Wereldvenster* te Baarn, ook gevestigd in de Nassaulaan. In hetzelfde jaar verschenen nog twee andere detectiveromans van haar vader.

Succesvol schrijver en spreker

Van Eemlandt was zeer productief: hij schreef in een aantal jaren zestien

detectiveromans met bijna altijd de Amsterdamse commissaris Van Houthem als hoofdpersoon. Deze lijkt in een aantal opzichten veel op zijn Parijse collega Maigret, een beroemde schepping van schrijver Georges Simenon. Beide fictieve speurders gaan namelijk uit van de psyche van de dader van de moord, hebben een toegewijde echtgenote, zijn kinderloos maar een vaderfiguur voor hun ondergeschikten, hebben een fors postuur en zijn verslaafd aan pijp roken. Zijn laatste twee romans heeft Van Eemlandt niet kunnen voltooien, dat is gebeurd door Hella en Joop van den Broek. Alle romans zijn als gebonden edities bij uitgeverij *Het Wereldvenster* in Baarn gepubliceerd en hadden veel succes. In de jaren zestig van de twintigste eeuw werden er meer dan 400.000 exemplaren van verkocht! Van Eemlandt werd in korte tijd een zeer bekende auteur en trad op als spreker op literaire avonden.

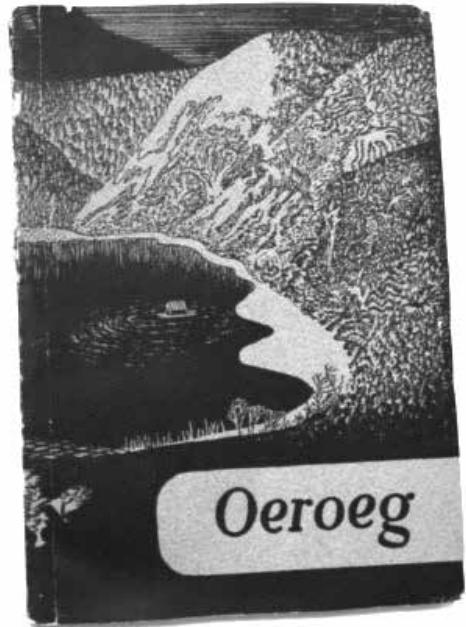
Later verschenen Van Eemlandts boeken als pocket in de 'Antilope Reeks' bij *Het Wereldvenster* en als 'Zwarte beertjes' bij uitgeverij *Bruna* te Utrecht. Rond 1980 verschenen ze tenslotte als paperback bij uitgeverij *Andries Blitz* in Amersfoort.

De kritiek beoordeelde de detectiveromans van Van Eemlandt overwegend positief. Criticus Cees Buddingh', die nogal pittig over dit genre kon oordelen, vond Van Eemlandts werk kwalitatief hoog vanwege de logische probleemstelling en bewijsvoering, het psychologisch inzicht en de beschrijving van de sfeer. Een mooie, impressionistische

sfeerschildering treffen we aan in *Een Rubens op drift* (1953), als commissaris Van Houthem, die voor het eerst van zijn leven in de Provence verblijft, diep onder de indruk komt van een zonsopgang:

Daar zag hij ze weer, de serene verre ketens van de Alpen... Door een insnijding in het bergprofiel kwam als een bloedrode nagel de bovenrand van de zon kijken. De nu wazige gletschers, de ijle toppen en kartelige kammen, leken in lila en mauve met fijne pasteltinten te zijn geschilderd op een goudkleurige horizon. [...] Nauw merkbaar, maar geleidelijk in kracht winnend, mengde zich een oranje gloed met het rood en tenslotte moest hij de ogen afwenden van de nu langs de gehele horizon in fel licht stralende kruinen en rondingen, als speerpunten vonkende uitsteeksels, goudgerande insnijdingen... Hij hief de blik naar een kopergroene hemel, hoog boven het bergland, en ontdekte daar een roerloos, uitgestrekt veld van schapenwolkjes, die de kleurenpracht schenen op te vangen en te verspreiden. Ergens boven het dal achter hem jubelde een vroege vogel zijn parelende loopjes en trillertjes uit.³

Van diverse romans van Van Eemlandt zijn hoorspelen gemaakt, dagbladen en tijdschriften plaatsten ze als vervolgverhaal en een ervan, *Schatgravers aan de Amstel* (1954), werd zelfs verfilmd. Als *Riffi in Amsterdam* werd deze film in 1962 vertoond, met daarin de toen zeer bekende acteurs Johan Kaart, Ton van Duinhoven en Rijk de Gooyer, zangeres Willeke Alberti en judoka Anton Geesink.

'Oeroeg', het boekenweekgeschenk van 1948, geschreven door Hella Haasse.

Conclusie

W.H. Haasse en zijn dochter Hella hebben enkele jaren in Baarn gewoond. Hij schreef er speurdersromans, die door een Baarnse uitgeverij zijn uitgegeven. Hella schreef er *Oeroeg* en heeft haar Baarnse jaren heel veel later in enkele publicaties vastgelegd. Daaruit blijkt hoe moeilijk ze het in die tijd heeft gehad en hoe ze troost zocht in haar fantasieën. Het literaire werk van de Haasses is boeiend en goed geschreven en over het algemeen goed ontvangen. De detectieveromans werden viermaal herdrukt en *Oeroeg* kent tot nu toe zelfs 52 herdrukken en werd in elf talen vertaald! De ro-

mans van vader en dochter Haasse zijn ondanks hun leeftijd qua inhoud en verteltrant nog steeds zeer leesbaar.

Dit artikel was een onderdeel van een artikel over de familie Haasse, verschenen in Tussen Vecht en Eem, 33e jrg., nr. 4, 2015, p. 297-306.

Beeld

Foto's zijn afkomstig van de auteur, tenzij anders aangeven.

Bronnen

Telefoon- en adresboeken betreffende Baarn van de jaren 1950

De in dit artikel geciteerde boeken.

Kruidenier, Jaap: "'Ik maak kenbaar wat bestond.'" Hella S. Haasse in Baarn (1925-1928)', in *Baerne* 2 en 3, 18e jrg., 1994, p. 2-9 en p. 23-31.

Hazeu, Wim: M.C. Escher. *Een biografie* (1998).

Leeuw, Kees de: 'W.H. van Eemlandt (1889-1955)', in *Boekenpost* 101, jrg. 17, 2009, p. 11-13.

www.hellahaassemuseum.nl

Noten

1. Persoonsbewijs. Brugge/Utrecht 1967, p. 36.
2. Met dank aan D. Riphagen te Baarn.
3. *Een Rubens op drift*. Vierde druk. Baarn 1962, p. 212.

De voormalige villa 'Waldheim', waarin in 1919 Het Baarnsch Lyceum werd gevestigd met op de zolder een sterrenwacht.

PROFESSOR DOCTOR JOHANNA WESTERDIJK, EEN DAME VAN FORMAAT

Afgelopen maand, op 10 februari 2017, was het precies honderd jaar geleden dat Johanna Westerdijk als eerste vrouwelijke hoogleraar in Nederland aan de Rijksuniversiteit Utrecht haar oratie uitsprak. De Universiteit van Utrecht, de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen en de Universiteit van Amsterdam hebben het jaar 2017 uitgeroepen tot Westerdijkjaar. Toch kent lang niet iedereen deze vrouw die de wetenschappelijke grondslag legde voor de plantenziektenkunde en de mycologie, nationaal en internationaal zeer bekend was en ruim veertig jaar in Baarn woonde en werkte. In Baarn is zelfs geen straatnaam naar haar genoemd. Wie was zij?¹

door: Marjo Stam

Johanna Westerdijk werd op 4 januari 1883 geboren in Nieuwer-Amstel waar haar vader Bernard aan de Amsteldijk 31 een huisartspraktijk was begonnen. Zij was de oudste van vier kinderen. In 1885 werd broertje Tidde geboren en daarna volgden nog twee zusjes, Agathe (1888) en Maria (1890). Al op jonge leeftijd was Johanna dol op muziek, vooral pianospelen en zingen, een liefde die ze haar hele leven heeft behouden. Ze wilde zelfs piano studeren, maar kramp in haar arm maakte dat ze die ambitie liet varen. Haar kindertijd was onbezorgd. Johanna was haar vaders oogappel en ze speelde bijna altijd buiten. Van haar vader erfde ze haar doorzettingsvermogen. 'Volharden en doorzetten', zei hij als ze iets wilde. Van haar Franse grootmoeder erfde Johanna waarschijnlijk haar levendigheid. Al in de zevende klas veranderde ze haar naam in *Hans* en voor haar vrienden is ze zo

altijd blijven heten. Hans was onconventioneel en liet zich niets gelegen liggen aan voorgeschreven meisjesgedrag.

Na de lagere school en de MULO volgde ze als toevoorder de 5-jarige meisjes-HBS, waar ze startte in klas vier. Haar levenslange vriendin To Sluiter was daar een van haar klasgenoten. Eind 19e eeuw werden de studie van de natuur en van planten en dieren populair, zoals o.a. naar voren kwam in het natuur-enthousiasme van Jac. P. Thijssen en Eli Heimans; Westerdijk behoorde tot een van de eerste leden van de door hen opgerichte *Nederlandse Natuurhistorische Vereeniging* en nam enthousiast deel aan de vele excursies. Als toevoorder mocht ze geen hbs-eindexamen doen, hoe begaafd ze ook was. En zonder hbs-diploma kon Johanna zich alleen laten inschrijven aan de Faculteit Wis- en Natuurkunde ter voorbereiding op het staatsexamen voor de MO-akte in de

Plant-en Dierkunde. Ze meldde zich aan voor het cursusjaar 1900-1901, samen met nog twee andere studenten. Een van haar docenten was Hugo de Vries, de nestor van de Nederlandse biologie.

Johanna Westerdijk als studente (1900).

Naar het buitenland

Westerdijk wilde graag promoveren en omdat dat in Nederland zonder hbs-diploma onmogelijk was, besloot ze in 1905 naar München te gaan. Daar deed ze onderzoek naar de regeneratie van mossen. Ze vond een pension en genoot van het bruisende leven in München, dat in die tijd veel minder ingetogen en calvinistisch was dan Amsterdam. Hans maakte nieuwe vriendinnen met wie ze graag het nachtleven bezocht, vriendinnen die niet alleen maar 'wee doen en met mannen flirten, maar cigaretjes roken en schnapps drinken'. Over haar nieuwe ervaringen schreef ze lange brieven naar hartsvriendin To. Ook trok

Johanna veel naar buiten, om te wandelen en bergtours te maken.

Directrice Johanna

Half juli 1905 kwam vanuit Amsterdam de vraag of ze directrice wilde worden van het *Phytopathologisch Laboratorium Willie Commelin Scholten*, een laboratorium voor het onderzoek naar plantenziektes, gevestigd in een pand aan de Roemer Visscherstraat, grenzend aan de achtertuin van het echtpaar Scholten. Dit echtpaar had het laboratorium in 1894 opgericht ter nagedachtenis aan hun enige zoon, Willie, student plant- en dierkunde die op z'n 25e in een 'sanatorium voor zenuwlijders' was overleden. Westerdijk was een jonge en onervaren kandidaat die bovendien nog niet eens

Westerdijk in het Phytopathologisch Laboratorium in Amsterdam (1913)

gepromoveerd was. Dat weerhield haar er niet van het aanbod aan te nemen. Per 15 maart 1906 werd ze als drieëntwintigjarige benoemd tot directrice van het *Phytopathologisch Laboratorium Willie Commelin Scholten*. Ze ging voortvarend aan de slag en slaagde erin met haar adviezen over de behandeling van zieke gewassen het vertrouwen van kwekers te winnen. Ze was door deze aanstelling nog eens extra gemotiveerd om te promoveren. Dat lukte haar in Zürich, waar ze op 3 december 1906 de titel Doctor der Philosophie verwierf.

Vanaf het begin was de financiële situatie van het *Phytopathologisch Laboratorium* precair, bovendien kampte Westerdijk al snel met ruimtegebrek. In 1907 nam ze ook de zorg voor een kleine collectie schimmels over van F.A.F.C. Went, hoogleraar botanie aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Als Indiëganger was hij met een bijzondere collectie schimmels naar Nederland teruggekeerd en het lukte Went de *Zentralstelle für Pilzkulturen* naar Nederland te krijgen. Westerdijk kreeg de verzameling onder haar hoede. Ondertussen trouwden haar vroegere school- en studievriendinnen een voor een, maar Johanna zag het huwelijk en kinderen niet als een nastrevenswaardig ideaal. Eenmaal had ze een korte affaire met een Zwitser, zoals ze in een brief aan vriendin To opbiechtte, maar 'dat zal nooit iets worden. [...] Was ik maar een man' besloot ze die brief. Westerdijk genoot van haar werk en het onderzoek, ook To kwam als assistente in het

Laboratorium werken, maar Amsterdam, zo beklaagde ze zich regelmatig, beviel haar niet echt.

Voor de carrière van Westerdijk vormde 1912 een belangrijk jaar. Ze hoorde van professor Went dat de Utrechtse *Faculteit der Biologie* haar wilde voordragen als buitengewoon hoogleraar in de Phytopathologie; bovendien ontving ze in dat jaar een bijdrage uit het *Buitenzorgfonds* waarmee ze een studiereis naar Indië kon maken. Een verblijf dat, zo schreef Johanna aan het bestuur van de stichting *Willie Commelin Scholten* 'op zijn hoogst' acht maanden in beslag zal nemen, maar uiteindelijk ruim een jaar (van 20 september 1913 tot december 1914) zou duren. Westerdijk deed een schat aan indrukken, ervaringen en kennis op en reisde terug via Hongkong en Japan naar de westkust van Amerika. Over de positie van vrouwen in Amerika en het Amerikaans puritanisme was ze niet echt te spreken: als alleenreizende vrouw oogstte ze veel commentaar en verbaasde blikken. En ook al hadden de Amerikaanse vrouwen kiesrecht, ze waren volgens Westerdijk niet vrij: *Als een vrouw in intellectueel, religieus, moreel, sociaal en professioneel opzicht vrij is, is ze veel beter af dan wanneer ze alleen politieke vrijheid heeft, maar voor de rest in alles beknot wordt.*

Naar Baarn

Eenmaal terug in Nederland werd duidelijk dat de benoemingsprocedure voor het hoogleraarschap vanwege de Eerste Wereldoorlog nog niet echt was opge-

schoten. Westerdijk was inmiddels tien jaar directrice van het Phytopathologisch Lab, en nog steeds ontving ze een klein salaris en was de toekomst van het lab onduidelijk. Halverwege 1916 werd bekend dat de hoogleraarspost voor 1917 op de Rijksbegroting zou komen te staan. Bij Koninklijk Besluit werd de benoeming tot buitengewoon hoogleraar in de plantenziekten definitief en op zaterdag 10 februari 1917 hield Westerdijk op 34-jarige leeftijd haar oratie *De nieuwe wegen van het phytopathologisch onderzoek*, in de aula van de *Rijksuniversiteit Utrecht*. Daarmee was zij de eerste vrouwelijke hoogleraar van Nederland. Over haar toespraak van drie kwartier schreef het *Utrechtsch Dagblad*: 'Het helder, kloek geluid en de duidelijk-gearticuleerde stem waren tot in de verste hoeken van de zaal te verstaan'. Westerdijk benadrukte het belang van het immuniteitsvraagstuk dat als doel had op den duur resistente vormen van cultuurplanten kweken. Als professor gaf ze nu één uur per week college in Utrecht. Haar status steeg, maar in het Amsterdamse lab ontbrak het aan ruimte om studenten onderzoek te laten doen. Toen op 24 november 1917 mevrouw Scholten overleed, wilde het bestuur samenwerking aangaan met de *Vereeniging Koloniaal Instituut* (het huidige *Koninklijke Instituut voor de Tropen*). Er volgden gesprekken en ook een hoop gekonkel, toen bleek dat de Amsterdamse hoogleraar Hugo de Vries vertrok en er een opvolger gezocht werd. Ook hier prijkte Westerdijk op het namenlijstje. De Utrechtse hoog-

leraar Went had echter op de achtergrond een behoorlijke vinger in de pap en in 1920 kwam er bij hem een nieuw plannetje op. De *Rijksuniversiteit Utrecht* had kort daarvoor van de erfgenamen van August Janssen het Cantonspark in Baarn geschonken gekregen. De universiteit bestemde dit park tot botanische tuin, primair ten behoeve van het onderwijs van de hoogleraar in de bijzondere plantkunde, A.A. Pulle. Maar Went zag het ook als mogelijke plek voor het Laboratorium en proefveld. Dan konden zowel studenten uit Utrecht als uit Amsterdam daar terecht, zo redeneerde hij. Westerdijk was direct enthousiast over de Cantonstuin: *Het is een kunstwerk van grootschen opzet en zuivere gedachten en daarbij zoo levensblij en gevoelig, dat er een onbeschrijfelijke bekooring van uitgaat [...]*.

Villa Java (1923)

Toen in juli 1920 de leegstaande villa *Java* aan de overkant van het park te koop stond, was Westerdijk in alle staten. 'Wij

moeten het huis Java krijgen!’ Ze zocht steun bij haar bestuurders, ging naar de veiling en het lukte haar het voormalige woonhuis van de familie Paine Stricker voor f 80.000,- in handen te krijgen. Haar benoeming aan de *Universiteit van Amsterdam* ging daarmee niet door, maar dat vond Westerdijk niet echt erg. Haar verlangen buiten te wonen, ver weg van de stad, was bevredigd.

Villa *Java* aan de Javalaan in Baarn was een vrijstaand, witgepleisterd, symmetrisch gebouw, daterend uit 1839, in 19e-eeuwse koloniale stijl. Het beschikte over zalen van kamers, met hoge ramen en plafonds, een enorme glazen serre, overall balkons en een ludiek hoektoerentje. Westerdijk betrok de zolderverdieping. Iets verderop stond een oude paardenstal met koetshuis *Madoera*. De villa ontwikkelde zich al snel tot een vrijplaats voor de wetenschap. Westerdijk nam een onafhankelijke positie in, geografisch stond ze los van de universiteiten, en ze creëerde haar eigen, nieuwe tradities. Daarbij was ze enorm gastvrij en bezoekers kwamen van heinde en verre. Om te praten over het werk en om muziek te maken. Geen gelegenheid tot het houden van een feest werd overgeslagen. Daarvoor werd in de practicumzaal alles aan de kant geschoven, zat Johanna zelf achter de piano, waarbij zij op meesterlijke wijze liederen en soms ook liedjes uit de Jordaan zong. In tegenstelling tot wat pessimisten voorspelden, kwamen studenten graag bij haar in Baarn werken en promoveren.

Haar eerste promovenda, Bea Schwarz, plantte in 1922 in de tuin van de villa de eerste ‘Doctorsboom, een iep, want haar dissertatie gaat over de iepenziekte’. Deze traditie groeide uit tot een heus Doctorsbos.

Toen Westerdijk in 1952 met emeritaat ging, had zij zesenvijftig promovendi begeleid, waarvan vijfentwintig vrouwen. Zonder uitzondering roemden de promovendi het laboratorium in Baarn om zijn sfeer en Westerdijk om haar persoonlijkheid en levenslust, ook al was zij ‘misschien soms wat overmoedig in haar afkeer van zinloze conventie en deftigdoenerij.’² Veel vrouwelijke studenten combineerden hun promotieonderzoek aan het *Phytopathologisch Laboratorium* met werk als assistente bij het *Centraal Bureau voor Schimmelcultures* (CBS), waarin de collectie van professor Went was opgenomen. In het archief liggen honderden brieven met herinneringen aan de vriendelijke sfeer en de genoten gastvrijheid in Baarn. Westerdijk zette zich ook jarenlang in voor de maatschappelijke positie van academische vrouwen en vanaf de oprichting in 1918 was ze actief bestuurslid van de *Vereniging van vrouwen met een Academische opleiding*.

Op zoek naar geld

Voor het bewaren en bewaken van alle schimmels en zwammen uit de unieke verzameling van het CBS was rijkssteun nodig, maar in de crisisjaren werden ook overheidsinstellingen getroffen door de economische malaise. Er was nauwelijks geld. Westerdijk spande zich enorm in

het CBS internationale bekendheid te geven en via de verkoop van schimmels inkomsten te verwerven. Maar de verkoop rendeerde niet voldoende. Tegen elke verkochte schimmel stond een veelvoud aan nieuwe exemplaren. Geldgebrek bleef, ondanks het harde werken van Westerdijk, een constante in haar professionele leven. Uiteindelijk wendde zij zich tot particulieren met het verzoek haar instellingen financieel te steunen. Met name via de *Verenigde Rubberplanters* in Indië kwam er een uitwisseling van schimmels en gelddonaties op gang. En het lukte haar zelfs, dankzij een schenking van oud-planter Odo van Vloten die in Indië een fortuin had vergaard, zoveel geld in te zamelen dat zij in 1928 een aparte vleugel voor de schimmels kon laten bouwen. Daarvoor werd de serre gesloopt en in plaats daarvan verrezen drie nieuwe ruimtes voor de schimmels, een kamer voor de administratie en een nieuwe kolenkelder. De uitbreiding werd met vele hooggeplaatste genodigden feestelijk gevierd in de winterkas van het Cantonspark. Een andere, anonieme, schenking maakte het mogelijk de paardenstal en het koetshuis *Madoera* om te bouwen tot praktikantenzaal. Boven de deur liet Westerdijk een steen zetten met haar befaamde motto: 'Werken en feesten, Vormt schoone geesten'

Burgemeester en wethouders van Amsterdam benoemden haar met ingang van 1 mei 1930 uiteindelijk toch tot buitengewoon hoogleraar aan de *Universiteit van Amsterdam*. Westerdijk bekeek dat vooral zakelijk: naast erken-

ning en veel extra werk bracht de benoeming ook extra geld in het laadje. Geld voor haar wetenschappelijke ambitie om het laboratorium te laten uitgroeien tot het centrum van de academische plantenziektenkunde in Nederland. Baarn was intussen een begrip geworden voor de studenten in de biologie aan alle universiteiten. Bij een internationaal botanisch congres in Amsterdam pleitte professor Westerdijk bij haar internationale collega's voor meer wetenschappelijke samenwerking van mycologen over de hele wereld om de schimmelcollectie in Baarn compleet te kunnen maken. In 1931 werd Westerdijk benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Johanna Westerdijk was nu behalve dubbeldirectrice van het *Phytopathologisch Laboratorium* en het *Centraal Bureau voor Schimmelcultures* ook dubbelhoogleraar in Utrecht en Amsterdam. Haar (administratieve) taken en representatieve verplichtingen groeiden navenant. Ze reisde veel, o.a. naar Zuid-Afrika en Portugal, werkte als een bezetene en stuurde het geheel strak aan. De wetenschappelijke staf, die ook een bijdrage leverde aan onderwijs en onderzoek, telde begin jaren dertig acht mensen, vijf gepromoveerde vrouwen en drie mannen zonder wetenschappelijke titel.

De Tweede Wereldoorlog

Onder invloed van de opkomst van het nationaalsocialisme in Duitsland groeide in Nederland de aanhang van een pro-Duitse Groot-Nederlandse beweging,

ook onder studenten, met name van het *Dietsch Studenten Verbond*. Westerdijk stond voor politieke neutraliteit in de wetenschap en zou nooit iemand op grond van geloof, ras of politieke overtuiging de toegang tot haar domein weigeren. Ze hanteerde een strenge scheiding tussen politiek en wetenschap. Zij hield krampachtig vast aan deze overtuiging, ook toen duidelijk werd dat de politieke werkelijkheid verre van neutraal was. Een van haar medewerkers, jhr. Frederik Hessel van Beyma thoe Kingma sympathiseerde met de nationaalsocialistische ideologie en werd een fervent NSB'er.

Zolang hij zijn wetenschappelijk werk goed deed, legde Westerdijk hem geen strobreed in de weg, ondanks de toenemende spanningen gedurende de oorlogsjaren tussen Beyma en andere collega's. Westerdijk wist zonder gas of elektriciteit 'de grootste schimmelcollectie ter wereld' door de oorlog te slepen. In de tuin van villa *Java* was een schuilkelder gegraven om materiaal van wetenschappelijke waarde onder te brengen en overenten van alle fungi waren in de beschermde kelders van het *Botanisch Laboratorium* in Utrecht geplaatst.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog in het Phytopathologisch Laboratorium in Baarn. Met collega's Ledeboer, Diddens en Van Beyma thoe Kingma.

Massaproductie penicilline

In 1929 had de Schotse arts Alexander Fleming een artikel in het *British Journal of Experimental Pathology* gepubliceerd waarin hij het vernietigende effect van *Penicillium notatum* op verschillende soorten bacteriën beschreef. Dit vormde het startpunt van een wedloop van de geallieerde partijen die uiteindelijk leidde tot de massaproductie van het levensreddende geneesmiddel penicilline. In 1943 besloot de Amerikaanse *War Production Board* zoveel penicilline te produceren dat de hele krijgsmacht ermee voorzien kon worden. Tegen de tijd dat de nazitop in de gaten kreeg hoe belangrijk het middel was, lagen de geallieerden al mijlenver voor.

Op het Europese continent hielden de Duitsers Engelstalige publicaties tegen en ook Nederland was van de vrije wereld afgesloten. Met stijgende verbazing constateerde Westerdijk dan ook dat er vanuit alle delen van Europa, en ook vanuit Duitsland, steeds meer verzoeken kwamen om penicillium-stammen. 'Het aantal aangevraagde cultures is zeer sterk gestegen en wel voornamelijk door de grote belangstelling, die op het vasteland van Europa voor bacteriënremmende stoffen bestaat.'³ Deze grote vraag was een welkome inkomstenbron nadat de omzet door het verminderde contact met landen buiten bezet Europa aanvankelijk sterk gedaald was.

Zodra het belang van de penicillium-stammen tot Westerdijk doordrong, besepte ze wat dit voor gevolgen zou kunnen hebben. Het CBS leverde de penicillium-stammen namelijk ook aan Duitsland. Na de oorlog werd Westerdijk hierover aan de tand gevoeld door het *College van Herstel en Zuivering* van de *Rijksuniversiteit Utrecht*. Zij verdedigde zichzelf en verklaarde dat Duitsland 'erg ten achter' liep in het onderzoek naar penicilline. 'In Duitsland was men nog niet zover dat men dit middel kon bereiden, men zocht er wel naar'. Verder gaf ze aan dat zij *aan Duitsland niet de beste schimmels leverde, die bewaarde ik voor de Nederlandse industrie. (...) Ik heb nimmer wetenschappelijke resultaten aan Duitsland medegedeeld, alleen producten geleverd. Mijn wetenschappelijk werk stond derhalve niet in dienst van Duitsland.*⁴ Westerdijk verhandelde schimmels, maar bereidde geen toepassingen. Het bestuur van het CBS onderstreepte de zuivere houding van Westerdijk in een brief van 10 september 1945 aan het *College van Herstel en Zuivering*: *Zij heeft door haar nooit verflauwde toewijding en haar grote werkkraft het wetenschappelijk peil van het CBS hooggehouden; maar bovendien is het haar door tact en beleid en waar nodig haar persoonlijke moed gelukt, dit voor den vijand zo begeerenswaardige apparaat uit de handen van den bezetter te houden.* Westerdijk kreeg na de hoorzitting van het College toestemming haar colleges te hervatten: *(...) Zij het ook dat wij de oorzaken kunnen begrijpen die U tot de door u ingenomen houding hebben gebracht, zoo betreuren wij het nochtans, met U, dat U niet van een zoodanige geest van verzet hebt blijk gegeven als wellicht ook onder uwe omstandigheden mogelijk zou zijn geweest.*

Na de oorlog

Zodra het kon, nam Westerdijk weer contact op met haar internationale, waaronder ook Duitse, collega's. Dat werd haar niet door iedereen in dank afgenomen, maar met deze houding toonde ze haar onafhankelijke geest: ook die collega's hadden onder het oorlogsgeweld geleden, meende zij.

Ze stortte zich weer op haar werk dat steeds meer toenam: door het penicilline-onderzoek was de interesse in het mycologische werk ontzaglijk toegenomen, bovendien ontbrak het zo kort na de oorlog nog aan voldoende goede werk- en onderwijskrachten. Het CBS kreeg internationale erkenning toen het *Expert Committee on Antibiotics* in 1950 aan Westerdijk vroeg of haar bureau zou kunnen dienen als opslagplaats van de officiële cultures voor het produceren en testen van penicilline. In Nederland duurde het tot 1951 voor zij door de *Koninklijke Academie van Wetenschappen* werd opgenomen als lid. Ze was toen 68 jaar. Haar krachten werden minder en het werk ging haar steeds moeizamer af. In 1952 vroeg ze daarom ontslag aan als directrice van het *Phytopathologisch Laboratorium Willie Commelin Scholten* en stopte ze als hoogleraar. Westerdijk wilde zich volledig aan het CBS wijden. Loes Kerling, een van haar promovenda, volgde haar op als directrice van het *Phytopathologisch Laboratorium* en voor het dubbele hoogleraarschap.

Links de door Loes Kerling aangebouwde vleugel. Rechts is nog net de door Westerdijk gerealiseerde aanbouw te zien die de vroegere serre verving.

Kerling liet al snel een nieuwe, moderne vleugel aan de villa bouwen. Het was de tijd van de wederopbouw en er verrees een nieuw Nederland. Ook voor de wetenschap was er weer geld beschikbaar. Westerdijk kon er de vruchten niet meer van plukken. Ze probeerde actief te blijven in het lab, het afscheid nemen van haar levenswerk viel haar zwaar. Maar haar ogen werden steeds slechter en langzaam werd haar wereld kleiner. Zelfs lezen en haar grote ontspanning, pianospelen, lukte niet meer. Haar gezondheid ging steeds sneller achteruit. Op 15 november 1961 overleed zij op 78-jarige leeftijd in haar woning, villa Java, na een levenslange toewijding aan de wetenschap en vooral aan haar schimmelcollectie.

Het Westerdijkjaar is een mooie hommage, niet alleen aan het feit dat het 100 jaar geleden is dat mej. Westerdijk

Johanna Westerdijk op oudere leeftijd in haar huis.

de eerste vrouwelijke hoogleraar werd, maar vooral aan de wijze waarop ze dit hoogleraarschap inhoud heeft gegeven. Vanaf dit jaar heeft het CBS een passende nieuwe naam gekregen: *Westerdijk Fungal Biodiversity Institute*.

In het kader van het Westerdijkjaar organiseert het Universiteitsmuseum Utrecht 'Het SchimmellAB', van 16 februari tot en met 30 november 2017. Met in de voorjaarsvakantie voor jongeren veel activiteiten rond schimmels. Voor meer informatie, zie: www.universiteitsmuseum.nl.

Beeld

Collectie Historische Kring Baerne

Bronnen

Archief Historische Kring Baerne
Faasse, P. : *Een beetje opstandigheid – Johanna Westerdijk, de eerste vrouwelijke hoogleraar van Nederland* (2012)

Noten

1. Dit artikel is voor een groot deel gebaseerd op de uitgebreide biografie *Een beetje opstandigheid* van Patricia Faasse
2. In Memoriam van de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen, 1961
3. Jaarverslag CBS over 1944
4. P. Faasse, p. 269

Uw oude of nieuwe huis meesterlijk geschilderd?

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

CANTONLAAN 1 - 3742 CH BAARN
TEL. (035) 542 28 93 - FAX (035) 543 02 58

Voor Baarn en omstreken van oudsher bekend

Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden.

Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.

juwelier
van doorm

Al vier generaties liefde voor 't vak.

Brinkstraat 14-16 3741 AN Baarn Tel: 035-5413107
info@juweliervandoorm.nl www.juwelievandoorm.nl

ZANDVOORTWEG 1A
3741 BA BAARN
TELEFOON: 035 541 2063

Eemnesserweg 12, postbus 97, 3740 AB Baarn
Telefoon: (035) 541 33 21, telefax (035) 541 81 53
E-mail: info@debaarnsenotarissen.nl

PLEZIERIG LEVEN, ZORGELOOS WONEN

DANKZIJ ONS ZORGHOTEL
KUNT U EVEN 'PROEFWONEN'

Welkom bij Huize Brandsen. Een sfeervol woon-zorghuis en zorghotel midden in het gezellige en groene Baarn. Hier geniet u van professionele levensloopbestendige zorg, ruime appartementen en een levendige sfeer. Een zorgindicatie is niet noodzakelijk. Zo wordt verzorgd wonen zorgeloos leven. Zie www.huizebrandsen.nl

HUIZE • BRANDSEN
verzorgd wonen

Koningweg 2, 3743 EV Baarn 035 541 3055 info@huizebrandsen.nl www.huizebrandsen.nl

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders - de Jong apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 26, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

E-mail apotheekjulius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST VAN BAARN E.O.

jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN

WONEN: TEL. 035-5412600

SLAPEN: TEL. 035-5413076

Baerne

GIFTEN 4E KWARTAAL 2016

Het afgelopen kwartaal is de collectie van de Oudheidkamer verrijkt met 60 nieuwe artikelen, waaronder 15 boeken en 6 tijdschriften, 1 rookfauteuil, 19 promotie-artikelen, 10 textiele voorwerpen, 2 paar kinderschoentjes en 4 voorwerpen die dateren uit de Tweede Wereldoorlog. Op bijgaande foto een greep uit de nieuwe bijdragen, onze dank gaat uit naar de gulle gevers.

Schilderij van kapelaan V.d. Wardt (uit Baarn/Soest); T-shirt van uitgeverij Bosch&Keuning met opschrift 'ik ben niet gek, ik ben een boek'; Delftsblauw bord geschonken aan Jan v.d. Pol i.v.m. 40-jarig jubileum bij Philips (1928-1968); kartonnen doosje met kaarten van de zalen van kasteel Groeneveld; handdoek van BAV 100e wintercup 23 november 2008; glazen asbak B.V.V. Baarn; langwerpige blikje met afbeeldingen Paleis Soestdijk, Amaliapark, Hooge Vuursche, Groote Kom, spoorlijn; stalen naambord W. Stein, makelaar; uithangbord Gebrs. van Leersum, rijtuigmakers, Brinkstraat te Baarn.

ELLY MEIJER, EEN VEELZIJDIG KUNSTENARES DIE BAARNSE GEBOUWEN KLEUR GAF!

Na de oorlog werden in Baarn veel nieuwe wijken uit de grond gestampt. Dit gebeurde op een grootschalige en industriële manier van bouwen en met gebruikmaking van nieuwe materialen. Naast architecten en stedenbouwers waren ook kunstenaars in die periode actief in Baarn. Zij voegden op voorspraak van de architecten vaak verrassende en kleurrijke elementen toe aan het interieur en exterieur van de vaak sobere gebouwen. Een van deze kunstenaars, die ook veel werk in Baarn heeft achtergelaten is Elly Griepink-Meijer. Een recent gesprek met de kunstenaar gaf aanvullende informatie voor onderstaande kleine geschiedenis van haar leven en werk.

door: Mathijs Witte

Elly Meijer werd geboren in Hengelo (O) in 1936. Haar vader is bloemist en hovenier in de Wemenstraat, en hij neemt als oudste van vijf zonen de zaak over van zijn vader. Hij studeerde af op de landbouwhogeschool in Zwolle en werd tevens leraar aan de tuinbouwschool in Enschede in de avonduren. De vader van Elly is een voortreffelijk tekenaar en wist alles in het Nederlands en Latijn van planten, paddenstoelen, bomen en mossen. Hij schreef wekelijks een artikel in de *Twentse Courant*, die vader en dochter om beurten illustreerden met talloze pentekeningen. Ook leerde hij zichzelf gitaarspelen en mandoline. Elly's moeder had diploma's van minstens vier talen en steno en was voor haar huwelijk werkzaam geweest bij de *Nederlandse Spoorwegen*. Zij speelde piano. De familie was doopsgezind, Elly werd later katholiek. Door de vele bombardementen (42) in de oorlog op de binnenstad vluchtte de familie naar een boerderij

aan de rand van Hengelo. Vader ging telkens kijken of de zaak er nog stond, maar de kwekerij aan de Wetstraat werd totaal vernield door 10 voltrekkers. De bedoeling was dat het station getroffen zou worden om de doorgang naar

Duitsland te stoppen. Wat een angst. Uiteindelijk vertrokken moeder en drie kinderen naar haar vroegere woonplaats in de Betuwe met een Rode Kruistrein. Vader wilde de bloemisterij niet verlaten. Ze bleven er een half jaar.

Elly heeft van kinds af aan altijd getekend (planten, bloemen, landschappen) en het is niet meer dan logisch dat ze na het behalen van haar ULO-diploma naar de *Academie voor Kunst en Industrie* (AKI) te Enschede gaat. Ze volgt de opleidingen Vrije schilderkunst en Monumentale kunst. Haar belangrijkste leermeester is Johan Haanstra. Ze studeert vijf jaar later in 1960 cum laude af. Op de AKI leert ze ook haar toekomstige man Ben Griepink kennen. Griepink zal uitgroeien tot een bekend en bekwaam grafisch ontwerper en illustrator.

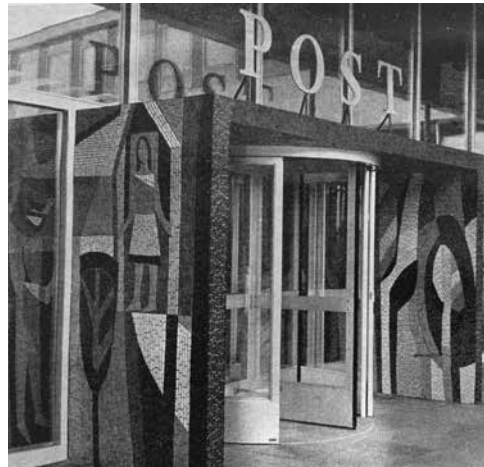
Twentse periode

Tijdens haar studie wordt ze al op opgemerkt door de buitenwacht. Architecten struinen de opleidingen af op zoek naar kunstenaars met talent. Vanuit overheidswege was bepaald dat ook kunstenaars bij het ontwerp van gebouwen betrokken moesten worden. Goede kunstenaars waren dun gezaaid.

Haar eerste betaalde opdracht krijgt Elly, nog studierend, in 1957 waarbij ze op de HTS te Enschede 7m² rond de auladeuren mag inleggen met mozaïeksteentjes. De opdracht is verleend aan haar vanwege haar 'uitnemende prestaties op school'. Het is de eerste keer dat ze dit doet en het is behelpen. Ze gebruikt in het begin té kleine mozaïeksteentjes,

moet wennen aan nieuwe materialen en daarbij ook nog omhoog werken. Haar vingertoppen slijten. Ze kan ook pas een maand voor de opening beginnen, er zit dus tijdsdruk achter. In drie maanden maakt ze de opdracht af en bij de opening juichen de pers en het publiek. Ze krijgt hierna meer opdrachten in Twente waaronder een frescoschildering in de *Providentia Bank* te Enschede. Hiervoor wint ze de eerste prijs. De drie mozaïeken op de speelplaats van de OLS te Markelo wordt haar afstudeerproject.

In 1961 wordt ze gevraagd door het Almelose architectenbureau *Koning en Rentjes* om een kunstwerk voor een uitgebouwde entree van het hoofdpostkantoor in Almelo te ontwerpen. Ze maakt een ontwerp voor de binnen- en buitenkant van de entree (halmuren en zuilen) dat direct de goedkeuring krijgt van de centrale directie van de PTT.

Postkantoor Almelo met entree .

Percentageregeling voor decoratie aankleding overheidsgebouwen

Sinds 1951 bestond in heel Nederland de percentage-regeling voor de decoratieve aankleding van belangrijke, representatieve gebouwen. Volgens deze regeling moest bij alle door de overheid gefinancierde gebouwen anderhalf procent van de nieuwbouwsom aan kunst worden besteed. Veel van deze openbare gebouwen kregen daarom ook kunst mee. Dit betreft kunstwerken in de vorm van glas-in-lood- of glas-in-betonramen, geëts glas, glasappliquéramen, tegel-keramiekbaksteen- en glasmosaïeken, reliëfs, schilderijen of fresco's, sgraffiti en tegeltaleaus. Daarnaast worden mengvormen toegepast en worden ook beelden gemaakt. Ook in Baarn werden aan of in de omgeving van de belangrijke representatieve gebouwen in deze periode kunstwerken toegevoegd. De meeste kunstenaars kwamen via de vereniging van beoefenaars van de monumentale kunsten aan hun eerste opdrachten. Daarna ontstond vaak een langdurige samenwerking tussen architectuurbureaus en bepaalde beeldende kunstenaars.

Het kunstwerk stelt een abstracte wereld voor met veel lijnen en vormen en figuren in allerlei kleuren. Het wordt haar grootste kunstopdracht. In een periode van zeven maanden zal ze, 8 uur per dag werkend met een dikke jas aan, op een oppervlak van 56 m² 100.000 gebroken glasmosaïeksteentjes op de betonnen muren aanbrengen. Mensen komen kijken hoe het werk vordert. Meijer ge-

bruikt gekleurde glastegels uit Italië, die makkelijk te snijden en dun zijn en een mooi glad oppervlak geven. De tegels betreft ze van de firma *Flos* in Tegelen. Ze bestelt 47 verschillende kleuren. Het wordt een verschrikkelijk zwaar karwei. Het zwaarste in haar leven zegt ze er achteraf van. Gelukkig helpt haar man Ben mee waar hij kan. Het eindresultaat mag er zijn getuige de krantkritieken. Helaas voor Meijer liep ze met dit werk de Gerard ter Borchprijs mis, omdat het niet werd voorgedragen voor de jury. Velen spraken daar schande over. Het postkantoor is rond 2000 gesloopt.

Elly Meijer in Baarn

Eind 1961 krijgt haar man Ben Griepink een aanstelling als illustrator bij Philips-Phonogram. Hij gaat platenhoezen ontwerpen. Ze verhuizen naar Baarn. Eerst woont het gezin tijdelijk aan de Kampstraat. Daarna verhuizen ze naar de Hyacinthstraat. Hier worden ook de beide dochters geboren. Ze wonen prettig in hun nieuwbouwwoning op de Oosterhei, maar Elly voelt zich wel beperkt in haar mogelijkheden en mist een atelierruimte. Het liefst zou ze een boerderijtje in Laren of Blaricum betrekken. Al snel ontpopt Ben Griepink zich als een talentvol ontwerper-graficus. In tegenstelling tot haar man vindt Elly maar moeizaam nieuwe opdrachten, totdat ze zich samen aansluiten bij de nieuwe Maria Koninginparochie in Baarn. Diens kerk aan de Maatkampweg is in 1962 in aanbouw. Ze ontmoet de ontwerper, de Utrechtse architect Hans Knoop. Hij

wil graag bij haar op bezoek komen en, hevig onder de indruk van haar werk, verstrekt hij haar een opdracht om voor de dagkapel een mozaïektabernakel en altaarkruis van gekleurd glas te maken. Het tabernakel ontwerpt ze als een kostbare doos. Samen met pastoor Visscher gaat ze speciaal naar Tegelen om de juiste kleuren tegels uit te kiezen. Ook voor de halfronde buitenkant van de kerk mag ze een kunstwerk maken. Meijer ontwerpt daarvoor een sgraffito met een voorstelling van de vijf verstandige en de vijf domme bruidsmisjes met de olielampen. Een heel toepasselijk religieus thema voor een kerk als het huis van God, dat wie de weg van het licht kiest op de juiste weg is en zal blijven in afwachting van de komst van Christus. Op aanwijzing van Meijer bracht een stukadoor verschillende gekleurde lagen kalkmortel aan. Meijer en haar man Griepink maakten in een dag de tien figuren door het gevarieerd wegkrassen van materiaal in de diverse lagen, dat mogelijk was door het langzaam uitharden van de kalkmortels. Wegens

Maria Koninginkerk in Baarn met de bruidsmisjes.

geldgebrek kreeg ze voor dit kunstwerk niet betaald. Uiteindelijk was het een geschenk van het echtpaar Griepink aan de parochie op voorwaarde dat de kerk de materiaalkosten en de stukadoor betaalde. Het kunstwerk en de kleuren passen prachtig bij de kerk. Ze springen er echt uit. Deze wand is in 2009 geheel gerenoveerd.

Hans Knoop en Elly Meijer blijven samenwerken. Knoop ontwerpt katholieke kerken in Enschede, Dinxperlo en Losser, en Meijer mag hiervoor monumentale kunstwerken maken. Later zal ze met Knoop ook nog samenwerken aan de kleine *Martinuskerk* te Maartensdijk. Tussen de ingangen maakt ze een groot opvallend kunstwerk van Sint Martinus van Tours te paard die zijn mantel deelt met een zwerver in rood, blauw en zwart. Het kunstwerk valt nog steeds te bewonderen.

Binnen Baarn verhuist het echtpaar naar de Prof. Fockema Andreaelaan. Meijer stort zich op het groot brengen van de kinderen. Wel maakt ze voor de nieuwe kleuterschool van de katholieke Jenaplanschool *Montini*, waar ook haar kinderen naartoe gaan, een glasmozaïek. Helaas is dit werk verloren gegaan. Voor een korte periode in 1970 en 1971 is ze docente tekenen op oproepbasis op de Montinischool. In 1970 krijgt ze van de gemeente Baarn de opdracht voor het ontwerpen, uitvoeren en aanbrengen van een glasmozaïek in de voorgevel van het gemeentehuis. Toenmalig burgemeester Van Haeringen bedankt

haar in een persoonlijk briefje voor het maken van een zeer geslaagd kunstwerk.

Terug naar Twente

Na tien jaar in Baarn gewoond te hebben keert Meijer in 1971 terug naar Twente, omdat haar man er voor een reclamebureau gaat werken. Ze verhuizen naar Goor en later naar Het Stift in Weerselo. De banden met Baarn worden nog niet gelijk verbroken, want ze maakt in 1972 voor de voormalige kleuterschool *Zonneveld* aan de Zandvoortweg een prachtig glasmozaïek. Het stelt een veld voor met bomen en water met daarboven een zon. Voor een school in Bunschoten ontwerpt en maakt ze later in 1974 vijf grote mozaïeken gebaseerd op het thema muziek.

In Twente gaat Elly Meijer zich minder toeleggen op de monumentale kunst op gebouwen, want het werk wordt haar te zwaar. Ze gaat teken- en handvaar-

digheidslessen geven en schildert en illustreert voor particuliere opdrachtgevers. Zo beschildert ze een klavecimbel met 140 bloemen, vlinders en vogels, dat een van haar lievelingswerken is. Ook doet ze mee aan tentoonstellingen en exposities van haar schilderwerk en textiele werkvormen. De inspiratiebron van haar werk vormen de groeiprocessen van planten en bloemen en die zijn terug te vinden in haar werk: olieverfschilderijen met krachtige bloemvormen en abstracte kleine gouaches, bestaande uit rijke schakering van kleurvlakken en ritmische patronen die zij kleursonnetten noemt.

Helaas overlijdt haar man Ben Griepink door een tragisch ongeval in 1991, waar na ze een aantal jaren alleen blijft. Nu woont ze al weer bijna 30 jaar samen met een Rotterdammer in Tubbergen. Ze kan niet ophouden met schilderen, de innerlijke drijfveer om te creëren is te sterk. Ze zal dat ook blijven doen, want het houdt haar jong. In Baarn is ze na haar vertrek naar Twente nauwelijks meer geweest. Meijer mist het dorp wel eens en ze heeft er nog contacten van vroeger wonen. Gelukkig valt van haar kleurrijke werk nog steeds veel te bewonderen in Baarn. Hopelijk kan dat behouden blijven. Met name het glasmozaïek op de voormalige kleuterschool *Zonneveld* loopt gevaar. Het wordt tijd om haar werk en wandkunst in het algemeen serieus te gaan erkennen.

Beeld

Foto's van de auteur.

Wapen Baarn op gemeentehuis

WATERPUT UIT DE 17E EEUW AAN DE HOOFDSTRAAT

In 1992 is een verdrag opgesteld door de Leden van de Raad van Europa. Dit *Verdrag van Valletta*, ook wel de *Conventie van Malta* genoemd, is opgesteld ter bescherming van het cultureel erfgoed. Eén van de bepalingen van het verdrag houdt in dat er bij bouw- en grondwerkzaamheden altijd archeologisch onderzoek wordt gedaan. Dit is ook bij de werkzaamheden bij de boerderij van Jan Schouten aan de Hoofdstraat 12 het geval geweest. Voorafgaand aan een dergelijk archeologisch onderzoek worden wij van de ARWE als plaatselijke amateurarcheologen vaak benaderd voor informatie over onderzoeken en /of vondsten uit de directe omgeving. In geval van de Hoofdstraat werd de ARWE door de archeoloog, mevrouw Caroline Visser van *Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie*, om informatie gevraagd nadat het onderzoek was afgerond.

door: Jan van der Laan

Onder de gesloopte boerderij werden namelijk een tweetal waterputten aangetroffen. Waar het voorhuis van de boerderij aan de Hoofdstraat had gestaan werd een gemetselde waterput gevonden, die waarschijnlijk dateert van voor de bouw van de boerderij. Omdat de bouwdatum van de boerderij niet bekend is (deze varieert van 1805 tot rond 1850), valt de put niet te dateren. Onder de deel, de bedrijfsruimte van de gesloopte boerderij, werd een tweede waterput aangetroffen. Hier betrof het een bijzonder exemplaar. De put waarvan de bodem op een diepte van ca. 2,5 m lag, is namelijk opgebouwd uit plaggen. Door het vondstmateriaal uit de put kon worden vastgesteld dat hij uit de 17e eeuw dateert.

De plaggenput onder de deel van de voormalige boerderij van Schouten.

Nadat het onderzoek was afgerond werd de ARWE door mevrouw Visser benaderd met de vraag of uit de directe omgeving meer van dit soort waterputten is aangetroffen. Het toeval wil dat dit inderdaad het geval is.

In oktober 1981 werd ten behoeve van de bouw van het nieuwe hotel *Onder de Linden* na de sloop van het oude café een grote bouwput uitgegraven. Om de kelder met daarin bowlingbanen onder het nieuwe gebouw te kunnen herbergen, zou de bouwput tot ca. 4 m diep worden uitgegraven. Omdat de ARWE geen toestemming voor onderzoek werd verleend, beperkte de verkenning zich destijds tot het vanachter de hekken bekijken en fotograferen van het terrein. In de achterwand van de uitgegraven bouwput waren twee waterputten te zien, die net als de 17e eeuwse waterput aan de overkant van de straat, uit plaggen waren opgebouwd.

De waterputten onder hotel Onder de Linden

De Hoofdstraat was van oudsher de noordoostelijke weg van en naar het centrum, maar het is onduidelijk wat er in de 17e eeuw aan bebouwing aan deze straat stond. Toch kunnen wij ervan uitgaan dat hier ook een aantal boerderijen heeft gestaan. De verdwenen boerderij van de familie Van Paridon, hoek Eemweg-Kerkstraat, dateerde eveneens uit de 17e eeuw, het pand was namelijk in 1698 gebouwd.

Omdat de ARWE ervan uitgaat dat de bebouwing zich vanaf de 16e eeuw naar de oostzijde van de Brink heeft verplaatst, is het heel goed mogelijk dat die bebouwing in eerste instantie uit een aantal boerderijen heeft bestaan. Hun landerijen zouden zich dan aan de Eem hebben bevonden. Voldoende reden om bij bouwprojecten aan de oostzijde van de Brink extra aandacht te besteden aan mogelijke sporen van waterputten en/of oude boerderijen.

Beeld

Foto's van de auteur.

Bron

Visser, C.A.; Vissinga, A. en Heeringen, R. van: *Een zeventiende-eeuwse waterput opgebouwd uit plaggen op een woningbouwlocatie tussen de Hoofdstraat en de Eemstraat in Baarn, gemeente Baarn. Een archeologische begeleiding onder het protocol opgraven*, Amersfoort (Vestigia-rapport V1417, 2016).

PUZZEL: VERDWENEN MIDDENSTAND IN BAARN

De afgelopen 25 jaar verdwenen nogal wat namen uit het winkelgebied van Baarn. Vaak waren dat familienamen als Van Eijden en Van Willigenburg. Ook verdwenen er filialen van landelijke ketens als *Scheer & Foppen*. Maar er waren ook namen die vragen oproepen. Kent u bijvoorbeeld nog de betekenis van *Hokavovi* uit de Brinkstraat?

Streep onderstaande verdwenen namen door in het letterveld. Letters worden steeds eenmaal gebruikt. De overblijvende letters vormen de oplossing.

- Anne Marel
- Annie Hartman
- ANWB
- Arie de Knaller
- Bon Trio
- Boops
- Brouwer's mode
- Clappers
- Dame Blanche
- De Huismuis
- De Linnenkamer
- De Ruyter
- De Waag
- De Zoete Inval
- Dick Bouquet
- Drie-in-een
- Elan
- Elisa Shoes
- Eos
- Esnew
- Expert
- Fer Doesburg
- Foto Engel
- Froggy
- Go Sport
- Gompie
- Goois Modehuis
- Halfords
- Hans Textiel

D	E	H	U	I	S	M	U	I	S	H	G	H	L	N	R	L	G	S
L	E	R	A	M	E	N	N	A	D	A	A	I	A	E	A	O	A	T
D	C	L	A	P	P	E	R	S	A	R	N	L	M	S	O	L	A	R
E	E	N	H	B	T	A	E	W	M	D	I	A	F	I	T	R	E	U
Z	L	N	O	O	R	D	E	E	E	C	K	E	S	O	I	A	A	M
O	I	A	K	N	E	D	I	S	T	N	G	M	I	E	R	N	N	P
E	S	M	A	T	P	S	S	C	E	S	O	R	D	N	N	D	D	E
T	A	T	V	R	X	A	R	N	K	D	F	E	E	I	E	A	S	L
E	S	R	O	I	E	E	N	N	E	B	K	O	E	G	M	E	E	N
I	H	O	V	O	T	I	O	H	R	N	O	H	H	E	O	J	N	E
N	O	W	I	A	L	O	U	E	A	H	A	U	B	K	T	R	T	S
V	E	T	W	E	F	I	T	L	A	R	E	L	Q	L	N	N	R	M
A	S	D	D	A	S	O	L	N	T	D	A	S	E	U	E	E	P	R
L	U	R	M	A	E	E	S	M	O	N	U	F	G	R	E	M	H	A
O	H	I	O	R	R	T	A	M	C	E	I	R	E	P	A	T	N	H
M	R	E	B	O	E	N	S	H	R	U	U	D	L	K	L	V	E	F
P	O	O	N	X	D	R	E	N	L	B	N	U	R	E	D	I	S	R
T	E	O	T	D	E	H	E	T	S	A	S	E	G	G	N	D	Y	O
R	I	I	R	W	R	N	A	E	V	T	E	N	K	O	A	E	U	G
W	E	S	U	L	E	I	O	R	R	V	E	S	O	S	L	O	H	G
L	E	O	S	O	A	D	K	A	T	O	O	P	M	P	T	L	D	Y
E	R	N	H	I	R	N	V	S	T	P	D	O	A	O	U	A	L	A
B	O	C	S	E	N	E	D	O	E	O	A	O	R	R	O	N	E	N
A	S	S	F	E	L	G	F	S	T	L	M	B	T	T	H	D	V	W
R	E	T	Y	U	R	E	D	R	A	M	O	N	L	Z	Z	I	W	B
V	A	N	H	U	I	S	S	T	E	D	E	N	E	I	P	M	O	G

- Harmsen
- Hasta
- Hendrikse
- Henk Hofstee
- Hokavovi
- Houtland
- Komart
- Lindessa
- Mado
- McGregor
- Moorlands
- Oudwater
- Plus Travel
- Pol
- Primafoon
- Ramon
- Retoerboer
- Roodhart
- Schoenenreus
- Strumpel
- Tissing
- 't Luifeltje
- Van der Ent
- Van Huissteden
- Veerkamp
- Veldhuysen
- Videoland
- Wizzl
- Wortmann

Baerne

EXPOSITIE WERK AAN DE WINKEL

Op zaterdag 25 februari jl. is de nieuwe expositie 'Werk aan de Winkel' geopend door wethouder Mariska de Koning. Deze tentoonstelling over winkels en ambachten in Baarn is heel beeldend opgebouwd rondom een fictieve straat. Naast diverse historische winkelinventarissen en authentieke gereedschappen, worden de getoonde beroepen weer tot leven gewekt met bijzondere foto's, teksten en oude filmbeelden. Het is beslist de moeite waard om te komen kijken.

De toegang is gratis en u bent van harte welkom in het souterrain van de bibliotheek op woensdag 14.00- 16.00 u en zaterdag 11.00-13.00 u.

WERK AAN DE WINKEL

25 FEBRUARI
TOT
EIND MEI

OPEN: WOENSDAG 14.00-16.00 UUR
ZATERDAG 11.00-13.00 UUR

HOOFDSTRAAT 1 A (ONDER DE BIBLIOTHEEK)

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne. Vormgeving en druk: Drukkerij BakkerBaarn. Opplage: 850 ex.

Redactie Baerne

Henriëtte Beuk
Marjo Stam
E redactie@historischekringbaerne.nl

Postadres

Historische Kring Baerne
Postbus 326
3740 AH BAARN
T (035) 54 303 77
E info@historischekringbaerne.nl
I historischekringbaerne.nl

Bezoekadres

Oudheidkamer HKB
Hoofdstraat 1a - 3741 AC BAARN
Ingang via de bibliotheek, in het souterrain, door de jeugdbibliotheek. Er is een lift aanwezig.

Openingstijden

Wo. 14-16 u en za. 11-13 u.
Op afspraak andere bezoektijd mogelijk. Bel voor nadere informatie naar (035) 54 303 77 tijdens openingstijden of mail naar oudheidkamer@historischekringbaerne.nl.

Ereleden

Mw. J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet
Mw. P.H. Kuijt-Smit

Contributie

Per jaar en per adres € 16.
NL18 INGB 0004.192.133 t.n.v. de Historische Kring Baerne te Baarn. Extra bijdragen zijn van harte welkom.
U ontvangt het kwartaalblad *Baerne* en heeft gratis toegang tot onze lezingen.
De HKB is aangemerkt als culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan een ANBI kunt u van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken. Een erkende ANBI hoeft geen successie- of schenkingsrechten te betalen over legaten en schenkingen. Uw schenking komt dus volledig ten goede aan de HKB.

Verzendkosten Baerne

Buiten Baarn, binnen Nederland: € 10 per jaar. Gelieve contributie plus verzendkosten in één bedrag over te maken.

Verkoopadressen Baerne (in Baarn)

Los exemplaar € 3,50.
Oudheidkamer HKB,
Hoofdstraat 1a;
Boekhandel den Boer,
Laanstraat 69.

Ledenadministratie

Dhr. H.J. Kroon
T (035) 54 130 01
E ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

Dagelijks bestuur

Dhr. A.F.N. Mascini
Voorzitter
T (035) 54 145 12

Dhr. B. van Essen
Secretaris
E secretaris@historischekringbaerne.nl

Dhr. J. van Eijk
Penningmeester
T (035) 62 269 66
E penningmeester@historischekringbaerne.nl

Algemene bestuursleden

Mw. E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
Werkgroep Oudheidkamer
T (035) 54 203 72

Dhr. T.J. Hofstra
Werkgroep Oude Begraafplaats
T (035) 53 115 15

Dhr. J.W.A.A. van der Laan
Werkgroep Archeologie
T (035) 54 116 56

Mw. H.T.M. Beuk
Redactie *Baerne*
M06 27 357 807

vacature
Werkgroep Communicatie

Mw. W. Hordijk-Valk
T (035) 54 114 22

Mw. Th. Kruidenier-Brands
T (035) 54 178 60

AGENDA

- 21-mrt Algemene ledenvergadering in *Het Brandpunt*, Oude Utrechtseweg 4a te Baarn, aanvang 20.00 u, zaal open 19.30 u.
- 18-apr Lezing *Waarom wij wandelen, de geschiedenis van het wandeltoerisme* door Flip van Doorn (wandelaar, ontdekkingsreiziger in Nederland, en schrijver) in *Het Brandpunt*, aanvang 20.00 u, zaal open 19.30 u.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Inruilactie

Alles om te printen vind je bij Bruna

Bruna heeft een ruim assortiment huiskamer en merk cartridges.

*Lever uw oude cartridge in en krijg €1.- korting op een nieuwe.

Bruna
Laanstraat 32
3743 BG Baarn
www.bruna.nl

blij met **bruna**

**RUGCENTRUM
BAARN**
specialisten in bewegen

**FYSIOTHERAPIE
CHIROPRACTIE
OEFENTHERAPIE
MANUELE THERAPIE
PODOTHERAPIE
HAPTOTHERAPIE**

U bent van harte welkom
in ons moderne centrum,
met een vriendelijk en
professioneel team.

Plus-
praktijk

Plataanlaan 5 3741 WE Baarn tel: 5411346 www.rugcentrumbaarn.nl

← Dit lid van de Historische Kring Baerne is op deze manier uitgenodigd voor een persoonlijke rondleiding (op afspraak) bij Rugcentrum Baarn, inclusief koffie.